

ไม่พูดในบางสถานการณ์

SELECTIVE MUTISM

นายแพทย์ทวีศักดิ์ ลีรัตนเรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

บทนำ

ไม่พูดบางสถานการณ์ (Selective Mutism) คือการที่ไม่ยอมพูดในสถานการณ์บางอย่าง ทั้งที่สามารถพูดได้ปกติในสถานการณ์อื่น แต่ถึงแม้ว่าจะไม่พูด ก็มักจะมีการสื่อสารโดยวิธีอื่น เช่น ภาษาท่าทาง วาดรูป พยักหน้า ส่ายหัว

ลักษณะอาการ

ลักษณะอาการที่พบส่วนใหญ่คือ ไม่ยอมพูดเลยที่โรงเรียน หรือไม่ยอมพูดเมื่ออยู่นอกบ้าน โดยเฉพาะกับผู้ใหญ่ คนที่ไม่คุ้นเคย แต่พออยู่ที่บ้านสามารถพูดกับพี่น้อง และพ่อแม่ได้ปกติ พบว่าเด็กมักมีลักษณะซ้ำๆ กลัวทำเรื่องน่าอายต่อหน้าคนอื่น มีพฤติกรรมเก็บกด (Behavioral Inhibition) อาจมีความบกพร่องในการสื่อสารอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น พูดติดอ่าง พูดไม่ชัด ปัญหาการเข้าใจภาษา

ระบาดวิทยา

พบค่อนข้างน้อย (น้อยกว่าร้อยละ 1 ของผู้มารับบริการคลินิกสุขภาพจิต) พบในเพศหญิง มากกว่าเพศชาย และพบว่าส่วนใหญ่มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยหรือสูงกว่า มักเริ่มมีอาการในช่วงที่เข้าโรงเรียน พบบ่อยช่วงอายุ 3-8 ปี และถ้าอายุ 12 ปีขึ้นไป แล้วยังมีอาการอยู่เหมือนเดิม มักมีการพยากรณ์โรคไม่ค่อยดีนัก

สาเหตุ

มีความเชื่อใน 2 แนวทาง คือ มองว่าเป็นปัญหาความล่าช้าของพัฒนาการ หรือเป็นปัญหาด้านจิตใจ ในเรื่องของความวิตกกังวล ซึ่งมีลักษณะคล้ายอาการกลัวกิจกรรมทางสังคม (Social Phobia) ในผู้ใหญ่

ปัจจัยทางด้านร่างกาย และระบบประสาท จากผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาพัฒนาการร่วมด้วย และตรวจพบมีคลื่นไฟฟ้าสมองแบบที่ยังไม่พัฒนาตามวัย (Electroencephalogram Immaturity)

ส่วนปัจจัยทางด้านจิตสังคม มีความเกี่ยวข้องด้วย เช่น พบว่ามีปัญหาทางจิตเวชในครอบครัวสูงขึ้น, มีพลวัตครอบครัวที่ผิดปกติ, ครอบครัวแตกแยก, ต้องแยกจากครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมเดิม, ถูกทำร้ายร่างกาย โดยเฉพาะการบาดเจ็บบริเวณปาก

การดูแลรักษา

ขั้นตอนแรก คือต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กให้ได้ก่อน ให้ความสนิทสนมเพื่อให้เด็กผ่อนคลายความตึงเครียด สร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกปลอดภัย ไร้กังวล ไม่บังคับเด็กให้พูด หรือไปเพิ่งเล็งกับการพูด จากนั้นก็ใช้วิธีพูดรวมเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กรู้สึกว่ามีคนฟัง เช่น ให้ตอบพร้อมกัน ให้อ่านเพลงหมู่ ต่อไปเริ่มฝึกการเคลื่อนไหวของปาก เช่น

เป่าปาก เคี้ยวขนม และใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการให้แรงเสริมทางบวก (Positive Reinforcement) ทันทีกี่เริ่มส่งเสียง เริ่มกระซิบ หรือแม้เพียงแค่เริ่มขยับปากก็พอ

มีรายงานการใช้ยาที่ได้ผล คือ Fluoxetine พบว่า มีการพูดดีขึ้น เมื่อให้ยารักษาานาน 12 สัปดาห์ แต่เมื่อหยุดยา เด็กมักกลับมีอาการอีก ดังนั้นควรให้ยาในระยะเวลาที่นานพอ และให้การรักษาร่วมด้วย

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). **ไม่พูด**ในบางสถานการณ์. จาก <https://www.happyhomeclinic.com/sp06-mutism.htm>
(บทความต้นฉบับ: พฤศจิกายน 2560)